

**Софія Котис,**

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,  
спеціальність 014.01 Середня освіта

(Українська мова і література, англійська мова),

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

**Науковий керівник –**

доктор філологічних наук, професор,

завідувач кафедри української мови та славістики

Тернопільського національного педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка

**Тетяна Вільчинська**

## **ОБРАЗИ ВІЙНИ ТА МИРУ В МЕДІАТЕКСТАХ ПРО СУЧАСНУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКУ ВІЙНУ: ЖУРНАЛІСТСЬКИЙ ПОГЛЯД**

Сучасна російсько-українська війна стала визначальною подією на міжнародній політичній та інформаційній арені. Медійний простір, наповнений різноманітними текстами, зображеннями та коментарями, перетворився на арену, де точиться гостра боротьба за свідомість аудиторії. У цьому контексті журналісти, використовуючи різні стилістичні прийоми, створюють образи війни та миру, що не лише відображають реальність, а й активно конструюють її.

Актуальність запропонованого дослідження якраз і визначає інтерес до медіатекстів як важливого інструменту впливу на свідомість громадськості. В умовах інформаційного протистояння журналісти змушені вибірково формувати образи подій, що мають як емоційну, так і інтелектуальну складову. Через ретельне опрацювання змісту, стилю та візуальних елементів медіатексти про війну й мир стають не просто репрезентацією подій, а потужним засобом впливу на аудиторію.

Метою повідомлення є аналіз способів формування образів війни і миру в медіатекстах, а також розкриття специфіки журналістських підходів до висвітлення конфлікту. Прикладами послужили матеріали про руйнування Маріуполя, Харкова та інших міст внаслідок обстрілів, ракетних ударів та бомбардувань, в яких автори деталізують трагічні людські втрати, посиляючись на статистичні дані про загиблих і поранених серед цивільного населення, надані ООН та українською владою. Зокрема, видання Kyiv Independent та правозахисна організація Human Rights Watch подають конкретні цифри та свідчення про жертви серед мирного населення з метою досягнення сильного емоційного резонансу.

Серед українських науковців, які досліджували образи «війни» та «миру» як споріднені категорії, слід відзначити праці Т. Вільчинської, Л. Войтович, С. Дацюка, О. Ільченко, Н. Костусяк, Н. Шульської та ін.

Об'єктивація образу війни в медіатекстах часто поєднує в собі елементи жаху, трагедії, з одного боку, та героїзму і патріотизму – з іншого. Журналісти, висвітлюючи бойові дії та їх наслідки, використовують різноманітні прийоми для передачі масштабів руйнувань і людських драм. Серед ключових аспектів, що презентують образ війни, можна виділити такі:

– *Візуальні образи.* Фотографії та відео із зони бойових дій, опубліковані, зокрема, в AL Jazeera та Associated Press, надають потужні візуальні докази негативних наслідків війни. Зображення зруйнованих будівель, жертв серед цивільного населення та емоційного тягара війни справляють глибокий вплив на аудиторію. Фотографії з руйнівними наслідками бомбардувань, зображення поранених та біженців часто супроводжуються описовими текстами, що підсилюють емоційний вплив на читача. Наприклад, фотографії зруйнованої «Мрії» – найбільшого у світі літака, знищеного російськими окупантами в Гостомелі на сайті «Суспільне Новини» з підписом: «Росія знищила нашу «Мрію», але мрію про вільну від окупанта Україну знищити неможливо» [2].

– *Наратив жертви та героїзму.* Журналісти часто розповідають історії про окремих осіб, які стали символами стійкості та мужності. Історії захисників «Азовсталі», які тривалий час тримали оборону в Маріуполі, символізують силу українського опору. Наприклад, у матеріалі: «Воля... Неможливо відчувати цінність цього слова, поки її не втратиш: історія добровольця Олександра Глуценка, який став на оборону Маріуполя у перші дні війни, героїчно боровся у вуличних боях... а після майже трьох років російського полону повернувся додому, не зламавшись ні фізично, ні духовно. «Коли приходять до тебе і нав'язують якісь чужі правила, намагаються тебе від чогось звільнити, потрібно захищатися», – згадує він про жахіття оборони Маріуполя» [1].

– *Конфлікт як арена моральних виборів.* Образ війни в медіатекстах зображений не лише як фізичне протистояння, але й як сукупність етичних дилем. У матеріалі «Не створені для війни. Історії молоді на службі в українській армії» авторка зазначає: «Їм від 19 до 25 років, вони молоді та завзяті, їх чекають вдома родини та посиденьки з друзями. Та зараз вони боронять країну і віддають молодість війні» [3], підкреслюючи складність внутрішніх суперечностей під час конфлікту. Таким чином, образ

війни в медіатекстах виступає як багатовимірний конструкт, який поєднує фактичну інформацію, емоційний заряд та символічне значення.

На противагу образу війни формується *образ миру*, який часто виступає як ідеал, до якого прагне суспільство. У медіатекстах він також характеризується певною специфікою:

– *Ідеалізована картина відновлення.* Образ миру в медійних текстах часто супроводжується візуальними та вербальними метафорами, що асоціюються з відродженням, оновленням та надією. Так, у матеріалі «Було і стало. Нове життя будинків, зруйнованих російськими ракетами» автор пише: «За рік будинок, який і до обстрілів мав не найкращий вигляд, важко впізнати. Мешканці почали повертатися сюди восени минулого року» [6]. Ці рядки формують ідеалізований образ відновлення, ніби руйнування залишилися в минулому, а життя повертається до звичного ритму. Однак за цим образом приховані труднощі відбудови, людські втрати й довгий шлях до справжнього відновлення, який не завжди помітний за зовнішніми змінами.

– *Наратив примирення.* Нерідко в медіа повідомляють про різні спроби переговорів щодо припинення вогню або ширшого мирного врегулювання між Росією та Україною, часто за міжнародного посередництва. Репортажі висвітлюють заяви лідерів, таких як Зеленський та Путін, щодо можливих умов миру та труднощів у досягненні угоди. Пропозиції Путіна щодо тимчасового зовнішнього управління в Україні та їх відхилення Зеленським підкреслюють існування глибоких розбіжностей. Також висвітлюється роль міжнародних партнерів, на зразок США, Німеччини, Франції, Китаю, Туреччини та ін., у сприянні або коментуванні мирних переговорів. Нестабільний характер угод про припинення вогню, як-от угода щодо енергетичної інфраструктури, засвідчує крихкість дипломатичних зусиль. Журналісти підкреслюють важливість діалогу та примирення як ключових чинників побудови нового майбутнього. Посилаючись на цитування Теммі Брюс, прес-секретарки Державного департаменту США, у статті інформаційного агентства УНІАН йдеться про те, що «необхідно досягти повного припинення вогню і посадити сторони за стіл переговорів для остаточного і тривалого врегулювання. Президент Трамп чітко дав зрозуміти, що Росія і Україна повинні перейти до повного припинення вогню. Зараз нічого із цього не змінилося» [4].

– *Критичний погляд на механізми миру.* Зазначимо, що не у всіх медіатекстах беззастережно ідеалізують мир. Часто журналісти аналізують труднощі, пов'язані з відновленням суспільних зв'язків. Наприклад, в

аналітичній статті «Що чекає на Україну після війни: головні виклики і прогнози» наголошується: «На Україну очікують значні виклики після закінчення війни, пов'язані з поверненням людей, змінами на ринку праці та відбудовою держави. Країна точно не буде такою, якою була до повномасштабного вторгнення» [5], що демонструє складність процесу мирної нормалізації.

Підсумовуючи основні тенденції, можна відзначити переважання наративів про війну, зокрема руйнування та стійкість захисників. При цьому спостерігаємо ефективне використання візуальних образів для передачі емоційного впливу на аудиторію. У представленні миру, навпаки, в медіатекстах акцентується увага на крихких переговорах, довгострокових планах відбудови та водночас глибокому бажанні миру серед населення.

Медійні репрезентації беззаперечно впливають на громадське розуміння конфлікту, формують думки щодо можливих шляхів його врегулювання та сприяють емпатії чи підтримці постраждалих. Емоційні розповіді можуть бути потужним інструментом впливу, але їх слід збалансовувати з об'єктивним висвітленням подій.

Етична відповідальність журналістів, які висвітлюють збройні конфлікти, вимагає точності, неупередженості (або принаймні прозорості щодо упереджень), захисту джерел та жертв, а також уникнення поширення ворожої пропаганди. Незалежні медіа відіграють важливу роль у забезпеченні інформованого суспільного дискурсу.

Насамкінець, можна зробити висновок про складний взаємозв'язок між медіа, конфліктом та прагненням до миру в контексті російсько-української війни. Медіа мають значний вплив на формування громадської думки, і тому етичне та відповідальне висвітлення є критично важливим для правильного розуміння та потенційного врегулювання цього тривалого конфлікту.

### **Список використаної літератури**

1. Суспільне Вінниця. URL: <https://suspilne.media/vinnytsia/970535-volanemozливо-vidcuti-cinnist-cogo-slova-poki-ii-ne-vtratis-istoria-dobrovolca-oleksandra-glusenka/> (дата звернення: 2.04.2025).
2. Суспільне Новини. URL: <https://suspilne.media/211869-rosijski-vijskaznisili-litak-mria-v-gostomeli/> (дата звернення: 1.04.2025).
3. Суспільне Новини. URL: <https://suspilne.media/469958-ne-stvoreni-dla-vijni-istorii-molodi-na-sluzbi-v-ukrainskij-armii-2/> (дата звернення: 2.04.2025).
4. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/world/tramp-yak-prezident-vidreaguvav-na-propoziciyu-putina-12962736.html> (дата звернення: 1.04.2025).

5. ФАКТИ. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20250224-shho-chekaye-na-ukrayinu-pislya-vijny-golovni-vyklyky-i-prognozy/> (дата звернення: 2.04.2025).

6. BBC NEWS Україна. URL: <http://bbc.com/ukrainian/articles/cxrpw2vn939o> (дата звернення: 2.04.2025).